

Zalecenia polustracyjne

1. Okres postępowania sprawdzającego w sprawach o przestępstwo z art. 244 k.k. lub 180a k.k. powinien być ograniczony do niezbędnego minimum, a w jego ramach powinny być gromadzone w pierwszej kolejności dane z systemów informacyjnych Policji o wszystkich przypadkach ukarania zatrzymanego do kontroli kierowcy za wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji a także prowadzonych postępowaniach przygotowawczych wobec tej samej osoby. Dla zapewnienia właściwego wykonywania obowiązków ustawowych określonych w Kodeksie postępowania karnego prokuratorzy powinni zobowiązać organy Policji do niezwłocznego przesyłania postanowienia o wszczęciu dochodzenia o przestępstwo z art. 244 k.k. lub z art. 180a lek. do właściwego prokuratora - ze wskazaniem osoby podejrzewanej, co pozwoli na szybkie dokonanie stosownych sprawdzeń odnoszących się do innych spraw prowadzonych wobec tej osoby.
2. W postanowieniu o wszczęciu dochodzenia zgodnie z treścią art, 303 k.p.k. w zw. z art. 325a § 2 k.p.k. należy precyzyjnie określić czyn będący przedmiotem postępowania zwłaszcza przez wskazanie jego daty i miejsca, opisanie wszystkich ustawowych znamion przestępstwa wraz z danymi identyfikującymi wyrok zawierający orzeczenie środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych i/lub decyzję uprawnionego organu o cofnięciu sprawcy uprawnień do prowadzenia pojazdów mechanicznych; podawanie w konkluzji pełnej kwalifikacji prawnej czynu, o ile już z wstępnych czynności wynika konieczność przyjęcia kwalifikacji kumulatywnej lub zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przez sprawcę dwóch lub większej ilości czynów, co ma także istotne znaczenie ze względu na regulację art. 102 § I k.k.
3. Już na tym etapie postępowania zarówno prowadzący dochodzenie organ Policji, jak i prokurator powinni czynić ustalenia, czy wobec podejrzewanego o przestępstwo z art. 244 k.k. lub 180a k.k. są równolegle prowadzone inne postępowania przygotowawcze o takie same przestępstwa. W tym celu należy wykorzystywać dane udostępniane w Obszarze Analiz i Raportów systemu PROSZYC pozwalające na koordynowanie postępowań przygotowawczych o przestępstwa z art. 244 k.k. i 180a k.k. Dla skutecznego koordynowania należy rejestrować dochodzenia oraz dane osoby podejrzewanej z jej nr PESEL, w celu łączenia dochodzeń lub śledztw, prowadzonych, wobec tego samego podejrzanego, na zasadach określonych w § 108

*Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych
prokuratury.*

4. W przypadku połączenia dwóch lub większej liczby dochodzeń prowadzonych wobec osób, które dopuściły się przestępstwa z art. 244 k.k. należy rozważyć wszczęcie śledztwa na podstawie art. 309 pkt 5 k.p.k.
5. Wykonując uprawnienia, o których mowa w art. 326 § 3 pkt 3 i 4 k.p.k. nadzorujący dochodzenie prokuratorzy powinni zobowiązywać prowadzących dochodzenia funkcjonariuszy Policji do dokonywania analizy z ustaleń o wcześniejszej karalności podejrzanego za wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji oraz przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji i zakazów prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, orzeczonych zarówno w postępowaniu wykroczeniowym jak i karnym.
6. W toku dochodzenia o przestępstwa z art. 180a k.k. lub art. 244 k.k. należy dokonywać ustaleń dotyczących stosunków majątkowych i źródeł dochodu oskarżonego - art. 213 § 1a oraz danych, o których mowa w art. 213 § 1b k.p.k., a także czyją własnością jest pojazd, którym kierował podejrzany łamiąc zakaz sądowy lub nie stosując się do decyzji cofającej uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi. Z ustaleń lustracji - zwłaszcza odnoszących się do tzw. sprawców wielokrotnych - wielokrotnie zatrzymywanych podczas kierowania pojazdami pomimo orzeczonego zakazu lub z cofniętymi uprawnieniami do prowadzenia pojazdów - wynika, że osoby takie dopuszczały się zarzucanych im przestępstw z art. 180a k.k. lub 244 k.k., kierując tymi samymi pojazdami. Dokonuje w tym zakresie prawidłowych ustaleń faktycznych pozwoli na złożenie przez prokuratora wniosku o wymiar kary i środków karnych w pełni adekwatnych do stopnia winy z należyтым uwzględnieniem celów wychowawczych i zapobiegawczych, które winny spełniać. Pomimo, iż przepis 213 § 1b k.p.k., co należy ocenić bardzo krytycznie, zawęża jego stosowanie tylko do przestępstw z rozdziału XXI, należy go także stosować w każdym przypadku zdwojonego przedmiotu ochrony, którego przykładem jest art. 244 k.k. penalizujący czyn przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, ale także, w przypadku naruszenia zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji.

7. Należy unikać stosowania wobec podejrzanych o przestępstwa z art. 180a k.k. lub 244 k.k. instytucji, o której mowa w art. 228 § 1 k.p.k. - oddawania pojazdów, którymi w chwili kontroli policyjnej kierowali podejrzani na przechowanie jako *osobie godnej zaufania*.
Naruszenie przez kierującego pojazdem sądowego zakazu prowadzenia pojazdów lub nie zastosowanie się do decyzji o cofnięciu uprawnień do prowadzenia pojazdów, pozbawia taką osobę przymiotu *osoby godnej zaufania*.
8. W toku dochodzenia powinny być gromadzone:
- a. Odpisy wyroków wydanych zarówno w postępowaniu wykroczeniowym
- za wykroczenia z art. 87 § 1, § 1a i § 2 lub 94 § 1 Kodeksu wykroczeń, za które orzeczono zakaz o jakim mowa w art. 28 § 1 pkt 1, jak i karnym
 - za przestępstwa z art. 244 k.k. i 180a k.k. z danymi o prawomocności oraz danymi o wykonaniu kary;
- b. Kopie decyzji organów administracyjnych orzekających na podstawie art. 103 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. *o kierujących pojazdami* (Dz. U z 2025 r. tj. ze zm.) o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi ze wzmianką o ich prawomocności.
9. W wydanym na podstawie art. 313 § 1 k.p.k. postanowieniu, opisując czyn zarzucany podejrzanemu, należy wskazywać na wszystkie znamiona ustawowe czynu zabronionego - w szczególności zaś w przypadku art. 180a k.k.: *prowadzenie pojazdu mechanicznego na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu* oraz wymieniać wszystkie obowiązujące (prawomocne) decyzje administracyjne o cofnięciu uprawnień, a przypadku art. 244 k.k. wymieniać wszystkie prawomocne wyroki sądowe, na mocy których orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych aktualny w momencie ujawnienia fałdu prowadzenia pojazdu.
10. Czyn podejrzanego polegający na prowadzeniu pojazdu mechanicznego z jednoczesnym nie stosowaniem się do orzeczonego przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów do decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami należy kwalifikować z art. 244 k.k. i 180a k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. jedynie wtedy, gdy decyzja administracyjna o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami została wydana na podstawie art. 103 ust. 1-3 i 5-6 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. *o kierujących pojazdami*. W toku lustracji dostrzeżono ważny z punktu widzenia praktyki prokuratorskiej problem kwalifikowania czynów polegających na naruszeniu sądowego zakazu prowadzenia pojazdów

mechanicznych przez sprawców, wobec których wydano decyzje administracyjne cofające uprawnienia do kierowania samochodami. Nie ulega wątpliwości, iż zachodzi wówczas kumulatywny zbieg przepisów ustawy - art. 244 k.k. i art. 180a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. W sytuacji jednak, gdy cofnięcie uprawnień było jedynie konsekwencją orzeczenia sądowego zakazu prowadzenia pojazdów, to nie ma potrzeby stosować kumulatywnej kwalifikacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2018 r., IV KK 285/18: *Jeżeli cofnięcie uprawnienia do kierowania pojazdami było konsekwencją orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów, to prowadzenie pojazdu wbrew temu zakazowi stanowi czyn z art. 244 k.k., a nie z art. 180a k.k.* oraz wyrok SN z 9 listopada 2017 r., II KK 216/17. *W przypadku gdy decyzja o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdem została wydana w związku z orzeczeniem sądu o zakazie prowadzenia pojazdów, czyn polegający na prowadzeniu pojazdu nie może być kwalifikowany z art. 180a k.k.* Podobny pogląd przedstawiony został w komentarzu do Kodeksu karnego - Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom II Część I. Komentarz: *przepis art. 180a często pozostawać będzie w zbiegu z regulacją zawartą w art. 244 k.k. Z uwagi jednak na wtórny charakter środka administracyjnego konkurencja taka przybierze postać niewłaściwego zbiegu przepisów. Relacja subsydiarności przesądzi w takiej sytuacji o stosowaniu wyłącznie normy art. 244 kk.*

11. Kwalifikując czyn podejrzanego o przestępstwo z art. 178a § 4 k.k., którego dopuścił się łamiąc sądowy zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych należy pamiętać, że przepis art. 244 k.k. pozostaje w zbiegu pozornym z przepisem art. 178a § 4 k.k. polegającym na niestosowaniu się do zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych. Tak np. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2024 r., sygn. akt I KK 173/23 - *Porównanie treści art. 178a § 4 in fine oraz art. 244 k.k., nie pozostawia wątpliwości, iż opis czynu zabronionego zawarty w tym drugim przepisie w pełni zawiera się w znamionach czynu zabronionego określonych w art. 178a § 4w związku z czym między art. 178a § 4 infine a art. 244 nie zachodzi kumulatywny zbieg przepisów ustawy w rozumieniu art. 11 § 2 k.k.* (LEX m 3721342).
12. W sytuacjach popełniania przez podejrzanym przestępstw podobnych, w krótkich odstępach czasu (kilkukrotne prowadzenie tego samego pojazdu pomimo orzeczonego przez sąd zakazu) należy dokonać oceny zachowania podejrzanego w kontekście art. 12 § 1 k.k., ewentualnie art. 91 lek.

- 13.** W przypadku złożenia przez podejrzanego wniosku o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z kar lub innych środków (art. 335 § 1 k.k.) prokuratorzy powinni osobiście przesłuchać podejrzanego i uzgodnić z nim warunki skazania. Przyjęcie takiego procedowania jako standardu, powinno skutkować rzetelnym zapoznaniem się z okolicznościami sprawy, ocenie poprawności zarzutów i kompletności materiału dowodowego, a także ustaleniem czy postawa oskarżonego wskazuje na to, że cele postępowania zostaną osiągnięte, co w szczególności dotyczy osób wielokrotnie łamiących sądowe zakazy prowadzenia pojazdów.
- 14.** W każdym przypadku przedstawienia zarzutów przestępstwa z art. 244 k.k. w sytuacji, gdy podejrzany jest sprawcą wielokrotnym (karanym za przestępstwo z art. 244 k.lc, lub wobec którego prowadzone są postępowania karne o to przestępstwo) należy rozważać stosowanie środka zapobiegawczego.
- 15.** Zatwierdzając na podstawie art. 331 § 1 k.p.k. akt oskarżenia prokurator przed jego przesłaniem do sądu powinien w sposób czytelny sformułować propozycje wniosku o wymiar kary ze wskazaniem właściwych podstaw prawnych poszczególnych rozstrzygnięć co do winy, kary, środków karnych, przepadku a także ewentualnego zwolnienia oskarżonego z ponoszenia kosztów postępowania. Analiza ustaleń lustracyjnych spraw doprowadziła do wniosku, że prokuratorzy zbyt mało uwagi poświęcają na opracowanie wniosków o wymiar kary i środków karnych, co prowadzi do łagodnego traktowania sprawców wielokrotnych. Należy także wprowadzić obowiązek syntetycznego uzasadnienia przedstawionego stanowiska. Opracowane wnioski powinny podlegać ocenie prokuratora przełożonego wykonującego czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru służbowego. Prawdłowo sporządzone wnioski będą stanowiły punkt odniesienia do późniejszej oceny zasadności wydanego przez sąd wyroku.
- 16.** W przypadku wydania przez sąd w sprawie o przestępstwo z art. 244 k.k. wyroku nakazowego i zastosowania jako podstawy wymiaru kary art. 37a § I k.k. oraz wymierzenia kary grzywny albo ograniczenia wolności, prokurator powinien dokonać wnikliwej analizy orzeczenia, przez pryzmat uprzedniej karalności oskarżonego, jak i ewentualnego prowadzenia przeciwko niemu postępowania przygotowawczego o kolejne przestępstwa z art. 180a k.k. albo z art. 244 k.k. i podjąć decyzję w przedmiocie sprzeciwu od takiego wyroku. W toku lustracji dostrzeżono nadużywanie przez sądy art. 37a § I k.k. Przepis ten nie zawiera żadnych dodatkowych

kryteriów zastosowania dobrodziejstwa wymiaru kar łagodniejszego rodzaju, takich jak np. art. 60 k.k. przewidujący możliwość zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary. W praktyce sądowej przepis ten stosowany jest bardzo dowolnie, w oderwaniu od regulacji art. 53 k.k. ustanawiającego dyrektywy wymiaru kary.

17. Prokuratorzy jako zasadę powinni przyjąć swój udział w rozprawach sądowych prowadzonych o przestępstwa z art. 244 lek. W bieżącej praktyce funkcjonowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury należy prawidłowo interpretować przepis art. 46 § 1 k.p.k., który ustanawia zasadę, że udział oskarżyciela publicznego w rozprawie jest obowiązkowy, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Pewne odstępstwo od tej zasady przewiduje art. 46 § 2 k.p.k., który stanowi, że jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, niestawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawie nie tamuje jej toku. Przepis ten nie może być interpretowany jako zasada pozwalająca prokuratorowi na całkowite zaniechanie brania udziału w postępowaniu jurysdykcyjnym, zainicjowanym aktem oskarżenia będącym zwieńczeniem postępowania przygotowawczego prowadzonego w formie dochodzenia. W tym aspekcie prokurator obowiązany jest uwzględnić wagę sprawy, która dotyczyć może szczególnie rażącego naruszenia zakazu, popełnionego w warunkach recydywy (art. 64 § 1 k.k.) przez sprawcę wielokrotnie karanego za przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, co w każdym przypadku powinno obligować oskarżyciela publicznego do udziału w postępowaniu sądowym, w tym w szczególności złożenia wniosku o wymiar kary i środków karnych, spełniającego wymogi określone w art. 53 k.k.
18. Uczestnicząc w rozprawach prokuratorzy powinni szczególną uwagę zwracać na wnioski oskarżonego, któremu zarzucono dokonanie przestępstwa z art. 244 k.k., o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego (art. 387 § 1 k.p.k.) oraz poddawać je pogłębionej analizie w sytuacji, gdy wnioskujący powołując się na art. 37a § 1 k.k., wnosi o wymierzenie mu kary ograniczenia wolności lub grzywny.
19. W przypadku wydania przez sąd w sprawie o przestępstwo z art. 244 k.k. wyroku w postępowaniu zwyczajnym i zastosowania jako podstawy wymiaru kary art. 37a § 1 k.k. oraz wymierzenia kary grzywny albo ograniczenia wolności, prokurator powinien dokonać wnikliwej analizy orzeczenia, przez pryzmat uprzedniej karalności oskarżonego, jak

i ewentualnego prowadzenia przeciwko niemu postępowania przygotowawczego o kolejne przestępstwa z art. 180a k.k. albo z art. 244 k.k. i podjąć decyzję w przedmiocie złożenia apelacji od takiego wyroku. Ocena wyroku powinna zostać sporządzona na odrębnym dokumencie dołączonym do akt podręcznych.

20. Wnikliwej analizie powinny być też poddawane rozstrzygnięcia sądów w przedmiocie kosztów sądowych w sytuacji zwolnienia oskarżonego z ich ponoszenia na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. Ocena zasadności takiego zwolnienia powinna znaleźć się w dokumencie, o którym mowa w pkt 19.
21. Prokuratorzy nie powinni tracić z pola widzenia postępowania wykonawczego prowadzonego wobec skazanego wielokrotnego sprawcy przestępstwa z art. 244 k.k. zwłaszcza w sytuacji rozstrzygnięć sądów w przedmiocie rozłożenia na raty orzeczonych kar i środków lub umorzenia grzywny, w przedmiocie zarządzenia wykonania kary lub jej skrócenia.
22. Sprawy o przestępstwa z art. 244 k.k., zwłaszcza prowadzone wobec sprawców wielokrotnych, powinny być przez prokuratorów przełożonych obejmowane wzmożonym wewnętrznym nadzorem służbowym, polegającym nie tylko na aprobacie decyzji asesora prokuratury, ale także na żądaniu od odpowiedzialnych merytorycznie prokuratorów relacji o przebiegu czynności w poszczególnych sprawach i w razie potrzeby wydawanie poleceń co do dalszych kierunków postępowania.